

- De economische en sociale reperkussies van de vergrijzing van Brussel zijn nog nauwelijks te overzien. De bevolkingspiramide vertoont een specifiek beeld en laat toe enkele prognoses te maken.

Wat het beeld in 1981 betreft :

* Een proportioneel grote vertegenwoordiging van de 50-60-jarigen door de geboorte-explosie na de eerste wereldoorlog.

- * Geringe vertegenwoordiging van de 60-65-jarigen door de geringe nataliteit omwille van toenmalige oorlogsomstandigheden.
- * Groot aandeel van de 65-80-jarigen.
- * Relatief gering aantal hoogbejaarden (relatief, want 37.810 hoogbejaarden maken nog altijd 18% uit van de Brusselse bejaardenpopulatie).

In de prognose voor de periode 1985-2000 kan gesteld worden dat het aantal hoogbejaarden en 60-70-jarigen sterk zal toenemen.

Hieraan knopen we een drietal bedenkingen vast :

- 1) Het probleem van het financiële draagvlak zal zich gaandeweg steeds scherper stellen, niet in het minst waar het erop aankomt uit eigen middelen voorzieningen in stand te houden.
- 2) De onaangepastheid van het bestaande patroon van welzijnsvoorzieningen is niet alleen een probleem van kommunautaire aard.
- 3) De directe effecten op de tewerkstelling in Brussel, vanwege een verdere, goed geplande uitbouw van de kwartaire (welzijns)sector, moet worden onderstreept.

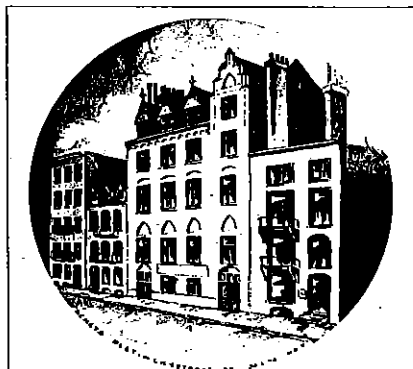
Afhankelijk van de invalshoek kan deze argumentatie verder worden aangevuld. Gezamenlijk pleiten ze voor een plaats voor de bejaarde in het kongres der Brusselse Vlamingen.

GELEZEN UIT DE GESCHIEDENIS VAN DE ARBEIDERSBEWEGING IN BRUSSEL

Brussel heeft al vrij vlug in de 19e eeuw een belangrijke vorm van industrialisatie gekend. In tegenstelling tot steden als Luik en Charleroi was er echter geen zware industrie, maar eerder een uitgebreid gamma van bedrijven die kwaliteitsprodukten afleverden (drukkerijen, textiel,...). Komt daarbij dat Brussel zich op economisch vlak hoofdzakelijk verder ontwikkeld heeft in de dienstverlenende sektor, omwille van haar hoofdstedelijke functies. Het was en het is een feit dat er van een Brusselse arbeidersklasse kan gesproken worden. Alleen is ze nooit gekoncentreerd geweest rond één industriële sektor. Bovendien is de arbeidersklasse sterk in de minderheid tegenover de middenklasse en de talloze "witte boorden" die in

Brussel hun brood verdienen. Het ontbreken van een sterke en bewuste arbeidersklasse is wellicht bepalend geweest voor de kleinburgerlijke, provinciale sfeer die Brussel (nog altijd) uitademt in haar politiek en cultureel leven. Eén en ander levert waarschijnlijk ook de sleutel voor het voortschrijdende verfransingsproces en voor de falende integratie van de gastarbeiderspopulatie op onze dagen.

Over ontstaan en ontwikkeling van de kristelijke arbeidersbeweging in en om Brussel is onlangs een geïllustreerde historische studie verschenen van G. KWANTEN : "De Pletinckxstraat. Een eeuw sociale strijd in en rond Brussel" (ACW-Brussel/Kadoc-Leuven, 1985, 176 blz.).

De Pletinckxstraat
Een eeuw sociale strijd
in en rond Brussel

Godfried Kwanten

Uit dit werk komt naar voor dat in ieder geval deze stroming in de arbeidersbeweging in Brussel in het verleden van een sterke Vlaamse reflex heeft getuigd. Vlaamsgezindheid en democratie gingen trouwens hand in hand. De geschiedenis van de kristelijke arbeidersbeweging in Brussel begint in de tachtiger jaren van de 19e eeuw. Zoals elders stond de "sociale kwestie" hoog op de agenda van de overwegend conservatieve katholieke burgerij. Met lede ogen werd aangekeken tegen de activiteiten van de socialisten die met hun Arbeidersbond de katholieke volksmassa's aanzogen. De eerste katholieke werkmanshuizen verschenen in 1887. Naast hun virulent anti-socialisme hadden deze werkmanshuizen nog twee andere kenmerken gemeen : ze waren gemengd (patroons en arbeiders samen, korporatistisch) en ze stonden onder leiding van de patroon (paternalistisch). Daar kwam niet zoveel verandering in toen, onder impuls van de encycliek Rerum Novarum (1891), de "progressieve" kristendemokratische stroming in de burgerij haar conservatieve medestanders van het monopolie over de sociale kwestie verdrong. De kristendemokratische voormannen, in Brussel belichaamd door mensen als Henri Carton de Wiart en Jules Renkin, handelden niettemin overwegend uit opportunistische overwegingen : voor de uitbreiding van de eigen politieke macht en voor het afremmen van een autonome kristelijke arbeidersbeweging. Precies deze strijd voor autonomie van de arbeiders heeft hen voor de ogen van de geschiedenis in het begin van de twintigste eeuw tot reaktionair optreden veroordeeld. Trouwens, tot in de jaren dertig heeft de Algemene Christelijke Werkliedenbond (ACW) in Brussel strijd moeten leveren tegen afspraken uit de katholieke burgerij. Niemand minder dan Jozef Cardijn, het later boegbeeld van de KAJ, heeft bij het tot stand komen van een autonome kristelijke arbeidersbeweging een cruciale rol gespeeld. Cardijn was toendertijd (rond

1915) onderpastoor te Laken. Gedekt door kardinaal Mercier maakte hij de katholieke inspanningen voor de arbeiders in de ogen van militante syndikalisten weer aanvaardbaar. Hij ligt aan de basis van het Brussels Verbond van Kristene Vakverenigingen van België (BVKVB). Dit verbond zou in de jaren twintig een belangrijke rol vervullen. Hij koördineert ook alle kristelijke sociale werken in een centraal Sekretariaat voor Sociale Werken. Hij is manasje van alles - boven alles - geestelijke leider. Kortom, hij is de verpersoonlijking van de centrale rol van de proost in die dagen : "alles voor de beweging, niets zonder de proost". De weg tot de oprichting van het eigenlijk ACW-Brussel in 1929 was echter nog lang. De delen van de beweging bleken sterker dan het geheel. Vooral in Brussel bleken mutualiteiten, vrouwengilden, ACV en KAJ - in het boek wordt de geschiedenis van deze organisaties overigens goed zij het summier geschetst - huiverig voor de idee van één standsorganisatie. Brussel heeft zich lange tijd verzet tegen de organisatieprincipes van de Oostendse priester Colens. Deze stond de kollektieve aansluiting van de deelorganisaties onder één ACW-koepel voor. Deze koepel diende bovendien de vormings- en politieke functies van de arbeidersbeweging waar te maken. Niettemin zou een aanvankelijk terughoudende Herman Vergels baanbrekend werk leveren en trouwens de eerste voorzitter worden van ACW-Brussel. De ontplooiing van het ACW kwam er in de jaren dertig. Zij het onder moeilijke tijdsomstandigheden : economische crisis binnen een antiparlementair, rechts klimaat. De democratische reflex van het ACW heeft de organisatie echter van kollektieve wereldoorlog II weerhouden. De door de Duitse bezetter gekontroleerde eenheidsvakbond "Unie van Hand- en Geestesarbeiders" vond geen genade bij het ACW. Door het organisatieverbod verschijnt op dat ogenblik de katholieke werkliedenbond (nu kristelijke werknemersbewe-

ging, KWB) op de Brusselse scène. Deze KWB gaat als dekmantel fungeren om de politieke bedrijvigheid verder te kunnen ontplooiën.

Aan het naoorlogse ACW worden twee slothoofdstukken geweid. Bij dit materiaal kan men nog moeilijk van geschiedschrijving gewag maken. Het blijft een kenmerk van "in opdracht" geschreven historische studies, dat het wetenschappelijk gehalte - en dus de historische objectiviteit - recht evenredig is aan de mate waarin men in het verleden teruggaat. Vooral wanneer de opdrachtgevers in kwestie nog volop in het onderwerp betrokken zijn. Dat blijkt trouwens overduidelijk uit het gepubliceerde fotomateriaal! Eén en ander schaaft het evenwicht. Meteen zijn we aanbeland bij een tweede kritische bedenking. Er is ontegensprekelijk oorspronkelijk werk verricht, aan de hand van primaire bronnen, "uit de papieren". Ook dat heeft echter zijn schaduwzijde. Men heeft het moeilijk om het belang van de kristelijke arbeidersbeweging in Brussel op zijn juiste proporties in te schatten. Slechts na W.O.II werd deze beweging de evenknie van haar socialistische zuster. Men mag niet vergeten dat in 1945 de machtsverhouding in ledenaantallen uitgedrukt, nog altijd 1 tot 10 was in het voordeel van de socialistische arbeidersbeweging. Reden genoeg dus om ook deze beweging aan een nauwkeurig onderzoek te onderwerpen.

(ast).

